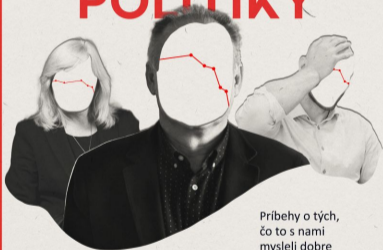

HROBÁRI SLOVENSKEJ POLITIKY

Príbehy o tých,
čo to s nami
mysleli dobre

RADO BAŤO

premedia

RADO BAŤO

**HROBÁRI
SLOVENSKEJ
POLITIKY**

premedia

Rado Baťo: Hrobári slovenskej politiky

Prvé vydanie

Copyright © Rado Baťo, 2023

Copyright © Vydavateľstvo Premedia

All rights reserved

Vyšlo vo vydavateľstve Premedia, Bratislava 2023,

ako jeho 297. publikácia.

Redakcia Tomáš Mrva, zodpovedný redaktor Ján Gregor, tlač Finidr

ISBN 978-80-8242-093-0

OBSAH

Ako som sa stal hrobárom slovenskej politiky Slovensko sa v roku 2020 zbavilo mafie, aby odovzdalo štát do rúk šialenca	7
O najlepšej vláde, ktorá nebola Ako Radičovej vláda spáchala politickú samovraždu eurovalom	25
Cesta manažéra do politického pekla Ako sa Dobrý anjel stal na Slovensku prezidentom – a postaral sa o najhoršiu prehru Roberta Fica v jeho kariére	75
Dobrý začiatok, zlý koniec Ako sa z obľúbeného prezidenta stal hrobár jednej politickej generácie	147
Bomby, šupy, galiba Ako sa v parlamentných voľbách 2020 zničila nová politická generácia	245

Foto TASR

AKO SOM SA STAL HROBÁROM SLOVENSKEJ POLITIKY

Slovensko sa v roku 2020 zbavilo mafie,
aby odovzdalo štát do rúk šialenca

„Moju manželku si do huby neber, ty zbabelé psychopatické hovno,“ napísal som v marci 2021 do esemesky predsedovi vlády Slovenskej republiky Igorovi Matovičovi. Moja nedobrovoľná politická dovolenka sa odoslaním tejto správy náhle skončila.

Po katastrofálnych parlamentných voľbách 2020 a dekáde práce politického operatívca a konzultanta som sa vyše roka snažil, viac či menej úspešne, držať mimo veľkej politiky. Zamestnali ma iné veci. Napísal som knihu o histórii najdôležitejších hospodárskych rozhodnutí moderného Slovenska *Ako skapal tatranský tiger* a doma sa mi rozpadlo dvadsaťročné manželstvo.

Nebolo ľahké začínať nanovo, keď za dverami zúrila pandémia a izolácia bránila spoločenským kontaktom, na ktoré som sa v minulosti pri práci spoliehal. Pravda je však taká, že som ani nemal na výber. Po kampani koalície Progresívneho Slovenska a Spolu, pre ktorú som pracoval do bolestivého volebného konca, sa ponuky na robotu v politike práve nehrnuli.

Našiel som si menšie komunikačné a poradenské kontrakty, aby som mal z čoho platiť účty. Postupne som začal významnejšie spolupracovať s útvarami hodnoty za peniaze na ministerstve financií. So Štefanom Kiššom, ktorý útvar vtedy viedol, sa poznáme roky. Štát-

ni analytici potrebovali niekoho, kto im pomôže k zrozumiteľnosti. Ja som našiel prácu, v ktorej som mohol využiť svoje komunikačné a editorské zručnosti spoločne so štrnásťročnými skúsenosťami ekonomického novinára.

Útvar hodnoty za peniaze – ako jedna z hlavných analytických jednotiek – patrí medzi politicky najexponovanejšie miesta v štátnej správe. Jeho vedenie malo k dispozícii moju expertízu. Náročnosť a vážnosť týchto situácií a miera môjho zaangažovania sa však nedali porovnať s tým, čo som zažíval počas práce hovorcovi premiérky Ivety Radičovej, kampaňového manažéra a poradcu prezidenta Andreja Kisku či politického stratéga strany Spolu – občianska demokracia pod vedením Mira Beblavého.

Po roku som si celkom zvykol na pozíciu úradníka v závetrí – bez všadeprítomného tlaku, pozornosti médií a stresu, ktorý sprevádzal moju každodennú robotu predchádzajúcich desať rokov. Zdalo sa, že osud politického vyhnanca nebude až taký zlý. Blahodarný vplyv mal minimálne na moje zdravie a duševnú pohodu.

Pokoj mi však nebol dopriaty nadhlo. Voliči sa v parlamentných voľbách rozhodli, že osud štátu vložia do rúk tomu najhoršiemu, čo sa v domácej politike vyskytlo od vzniku republiky v roku 1993. Igor Matovič sa stal premiérom, pretože nahnevaným ľuďom slúbil pomstu. Pomstu mafiánskemu štátu, ktorý zavraždil dvoch mladých ľudí a nemilosrdne nahlodával základy demokracie a vlády práva, a najmä pomstu predsedovi Smeru Robertovi Ficovi ako jeho hlavnému protagonistovi.

OBETE ŠIALENSTVA

Z Matovičovej krátkej jednoročnej vlády sa stala najväčšia pohroma na našom území od druhej svetovej vojny. Zákerný, zbabelý, chaotický a nekompetentný výkon funkcie premiéra stál tisíce ľudských životov. Spoločne s verným služobníkom, ministrom zdravotníctva Marekom Krajčím zmenil druhú vlnu pandémie nového koronavírusu na Slovensku na humanitárnu katastrofu.

Na ochorenie covid-19 zomierali ľudia všade na svete. No nie všade na svete sa odohrávala tragédia rovnakého rozsahu. V štá-

toch, kde politici vzbudzovali dôveru, prijímali rozumné opatrenia založené na vedeckých poznatkoch a slušne komunikovali s verejnou, zomrelo menej ľudí. Žiaľ, Slovensko medzi ne nepatrilo. Na jeho čele stál niekdajší parlamentný klaun, notorický klamár, narcis s patologickou potrebou byť vždy v centre pozornosti. Za rok sa mu podarilo rozbiť nielen dôveru voličov pre svoju novú vládu, ktorú dostal v parlamentných voľbách, ale aj očakávania, že štát dokáže zvládnuť prvú globálnu pandémiu za sto rokov.

Bilancia Matovičovho pandemického manažmentu je hrozivá. Podľa kolektívu autorov pod vedením Petra Pažitného mohol štát zachrániť desať- až dvadsaťtisíc životov, ak by Slovensko využívalo dostupné nástroje a postupy z iných krajín. Z porovnania výsledkov s piatimi štátmi EÚ (Estónsko, Dánsko, Nemecko, Portugalsko a Česko) vyplynulo, že nadmernú úmrtnosť v rokoch 2020 až 2022 mohla znížiť lepšia komunikácia o opatreniach, včasné trasovanie kontaktov nakazených ľudí, vyššia miera očkovania alebo schopnosť pružne meniť stratégiu na základe najnovších poznatkov.

Nič z toho premiér Matovič a minister Krajčí nerobili. Manažment pandémie premenili na vyčerpávajúcu estrádu a vyšinitú exhibíciu, ktorá sa krútila okolo jediného: sebastredných nápadov predsedu vlády, neskôr ministra financií. Pravidelne prichádzal s bombastickými riešeniami, ako na Slovensku raz a navždy „poraziť hnusobu“, hoci poznatky a skúsenosti zo sveta ukazovali iné – boj s pandemiou bude behom na dlhu trať a jeho základom musí byť dôvera obyvateľov v autoritu štátu a vedeckých kapacít.

Eróziu dôvery v schopnosť vlády riadiť krízovú situáciu spustil premiér Matovič už počas úspešnej – z pohľadu nízkeho počtu úmrtí – prvej vlny na jar 2020. Krajina ochromená neistotou, strachom, tvrdými dôsledkami náhleho prerušenia normálneho ekonomického, sociálneho aj kultúrneho života bola prinútená každý deň sledovať čoraz absurdnejšie a psychotickejšie „plačovky“ predsedu vlády, v ktorých zo seba samého robil najdôležitejšiu tému pandémie.

Letná prestávka v šírení ochorenia bola iba povestným tichom pred búrkou. Matovičova vláda nevyužila oddychový čas na zmysluplnú prípravu, ktorou by krajinu posilnila pred druhou vlnou. Nezvyšila dostatočne testovacie kapacity, schopnosť štátu trasovať kontakty a izolovať chorých, nevyužila čas na posilňovanie dôvery obyvateľov

k obmedzeniam ani k spôsobu, akým ich štátne inštitúcie schvaľovali. Naopak, bol to predseda vlády, kto celú jeseň bagatelizoval nástup novej vlny, blokoval prísnejšie opatrenia a bojoval za viac hostí na svadbách. A keď začali počty chorých prudko pribúdať, obvinil obyvateľov z toho, že ho sklamali, lebo sa správali nezodpovedne.

Zimu na prelome rokov 2020 a 2021 Slovensko strávilo plošným vytieraním nosa antigénovými testami na odhalenie prítomnosti koronavírusu. Matovičova „atómofka“ mala byť najdôležitejším nástrojom štátu na zvládnutie druhej vlny a náhradou za tvrdé obmedzenia bežného života. Nebola ani jedným, ani druhým. Stala sa symbolom obrovského zlyhania štátu, ktorému v nemocniciach zomierali stovky pacientov denne. Slovensko sa v druhej vlne dostalo na čelo rebríčka štátov s najvyššou úmrtnosťou na svete.

Stalo sa to v čase, keď už európske krajiny spúšťali očkovanie čerstvo registrovanými vakcínami, ktoré mali ľudí chrániť pred nebezpečným priebehom ochorenia covid-19. V prvých mesiacoch roka 2021 aj na Slovensku dopyt prudko prevyšoval nakúpené množstvo. Prednosť pri očkovaní dostali zdravotníci, učitelia a seniori. Ostatní museli čakať, kým sa štátu podarí doviesť dostatok vakcín pre každého.

Očkovanie bolo najistejším spôsobom, ako globálnu zdravotnú pohromu dostať pod kontrolu a zachrániť množstvo ľudských životov. Každý štát mal okrem nákupu dostatočného množstva vakcín jednu kľúčovú povinnosť: zabezpečiť dôveru širokej verejnosti a presvedčiť čo najviac ľudí, aby sa rýchlo dali zaočkovať. Lenže manažmentom tejto náročnej úlohy poverili okrem iných ľudí na ministerstve zdravotníctva aj štátnu tajomníčku Janu Ježíkovú.

V rezorte sa stala známou najmä svojškými metódami riadenia. Medzi jej základné manažérske zručnosti patrilo mobing a bossing podriadených vrátane fotenia si poriadku na stoloch spolupracovníkov či hysterických nočných telefonátov a absolútna lojalita ku Krajčímu s Matovičom, ktorá sa prejavovala donášaním klebiet o neposlušných zamestnancoch na úrad vlády. V plnení ostatných úloh nebola úspešná ani ona, ani ďalší, ktorí si zodpovednosť za očkovanie na ministerstve prehadzovali. Slovensko nevyužilo možnosť nákupu vyššieho počtu registrovaných vakcín, očkovaciu stratégiu prijalo neskoro, rezervačný systém pre obyvateľov bol dlhé mesiace prinajlepšom polofunkčný a kampaň v prospech očkovania mizerná.

Zlyhanie ministerstva zdravotníctva pri príprave, spustení a propagácii očkovania bolo dostatočne vážnym problémom, ktorý premiér Matovič ešte zhoršil. Ruskí agenti sa v miestnej politike po parlamentných voľbách 2020 rýchlo zorientovali. Pochopili, že na Slovensku majú možnosť vyskúšať si najnovšiu hybridnú zbraň zvanú vakcína Sputnik V – s podobnou šancou na úspech ako v susednom Maďarsku, kde jej Orbánov režim robil reklamu.

Prostoduchý Krajčí, ktorý sa v roku 2018 ako poslanec bez poverenia parlamentu zúčastnil na ruských voľbách v role „nezávislého pozorovateľa“ na pozvanie Dumy, bol pre kremel'ských operatívov ľahkým terčom. Pre Matoviča bol zasa Sputnik V príležitosťou, ako odvieť pozornosť od katastrofálneho vládnutia a pribúdajúcich mŕtvych. Kremel' predsedovi vlády daroval hračku, ktorá mu zaručovala, že najdôležitejšou témou boja proti pandémie na Slovensku zostane Igor Matovič.

Trojicu užitočných idiotov ruského režimu uzatváral infektológ Pavol Jarčuška, ktorý pred pandemickou komisiou nadšene propagoval vakcínu a jej výhody. Keďže išlo o neregistrovaný liek, dovoz muselo schváliť ministerstvo zdravotníctva na základe žiadosti niektorého slovenského lekára.

Jedným z tých, kto dodali potrebný podpis, bol práve infektológ Jarčuška, veľký fanúšik neregistrovanej vakcíny. Mohol byť pritom veľkým odborníkom vo vlastnom odbore, ale o náročnosti procesov, ktoré predchádzajú schváleniu lieku, nemal ani páru. Úroveň rozhodovania štátu v takejto delikátnej záležitosti ilustruje fakt, že Krajčí o výnimke pre dovoz vakcíny Sputnik V rozhodol tri dni predtým, než žiadosť o skupinové povolenie neregistrovaného lieku dorazila do podateľne ministerstva zdravotníctva.

Registrácia vakcín je taká komplikovaná záležitosť, že ju štáty EÚ zverili Európskej liekovej agentúre (EMA). Jej existencia je jedným z množstva praktických prínosov spoločnej Európy – namiesto toho, aby sa s náročnou procedúrou overovania účinnosti, bezpečnosti a kvality trápila každá krajina osve, môžu sa oprieť o regulačné a vedecké kapacity celej Európskej únie. Najmä pre malé štáty, akým je Slovensko, je to obrovská výhoda. Pacienti majú k dispozícii kvalitné a bezpečné lieky garantované rešpektovanou celoeurópskou autoritou.

V čase, keď sa na Slovensku začalo hovoriť o dovoze ruskej vakcíny, výrobca Sputnika V ani len nepožiadala v EÚ o registráciu. Napriek

tomu, že doma ju Rusi povolili už koncom leta 2020 ako prvú očkovaciu látku proti novému koronavírusu na svete. Predbehli tým aj západné vakcíny od Moderny, AstraZenecy a Pfizeru. Kremel' potom ohlásil viacero kontraktov po celom svete, ale na lukratívne západné trhy sa Sputnik V netlačil.

Boli na to dôvody. V Rusku chýbali výrobné kapacity, ktoré by garantovali kvalitu očkovacej látky v sľúbenom množstve. Odberatelia preto čelili chronickým výpadkom dodávok. Viaceré krajiny dostali namiesto sľúbených miliónov kusov prvú propagačnú várku, ktorá Kremľu akurát poslúžila na vytváranie dojmu, že vakcínu úspešne predáva. Nespokojnosť zákazníkov vyriešilo Rusko originálnym spôsobom. Prvú dávku vakcíny prekrstili na Sputnik Light a odberateľom odporučili, aby namiesto podania druhej dávky označili vakcínu za jednodávkovú.

Premiér Matovič sa nevyriešené otázky okolo bezpečnosti a kvality ruskej vakcíny rozhodol ignorovať. Vyzbrojený jedným článkom v Lancete a internetovým rýchlokurzom registrácie liekov sa pustil do presvedčania verejnosti, že Sputnik V dokáže vyriešiť rozpačité začiatok očkovania na Slovensku. Odpor proti spôsobu, akým predseda vlády presadzoval dovoz vakcíny, vyústil do koalície krízy. Spory načas upokojil až Krajčího odchod z ministerstva zdravotníctva a neskoršia Matovičova demisia na funkciu predsedu vlády koncom marca 2021. Kauza Sputnik sa tým však neskončila.

Spor medzi Matovičom a Zuzanou Baťovou, mojou bývalou manželkou a riaditeľkou Štátneho ústavu na kontrolu liečiv, sa začal už vo februári 2021. V pandemickej komisii niekomu napadlo, či by predsa len nebolo vhodné počuť názor liekovej agentúry. Zuzana prívržencom neregistrovaných vakcín vysvetlila, že bude potrebné minimálne vykonať skúšky privezených šarží, vydať certifikáty, urobiť inšpekciu vo výrobe. Premiér Matovič zareagoval, že ju do Ruska osobne vezme. „Pán premiér, tam musia ísť inšpektori, nie my dvaja. To nie je zdvorilostná návšteva,“ odpovedala mu riaditeľka ŠÚKL.

Upozornenia liekovej agentúry na Matovičovom odhodlaní pri niešť na Slovensko Sputnik V nič nezmenili. S ministrom Krajčím však pochopili aspoň to, že neregistrovaný liek nemôžu jeden deň doviezť a na druhý deň začať pichať do pacientov. Ministerstvo v druhej polovici februára 2020 požiadalo liekovú agentúru o stanovisko k účin-

nosti a bezpečnosti vakcíny. Zároveň začalo hľadať spôsob, ako čo najrýchlejšie urobiť laboratórne skúšky, ktoré by umožnili Sputnik V prepustiť na domáce použitie.

Jedno aj druhé sa ukázalo byť problematické. „Dokumentáciu“ k vakcíne od ruského výrobcu, ktorú ministerstvo zdravotníctva v polovici februára 2020 poskytlo štátnemu ústavu, tvorilo prístupové heslo na webovú stránku ruského cloudu. Z bezpečnostných dôvodov sa nedala otvoriť cez slovenskú vládnu sieť. Zuzana si ju pozrela doma na súkromnom MacBooku, aby zistila, že údajná dokumentácia obsahuje iba zopár nekompletných podkladov.

ŠÚKL informoval nadriadené ministerstvo, že na vydanie stanoviska bude potrebovať doplňujúce údaje. Nešlo o zbytočnú byrokraciu, ale o žiadosť o základné informácie o neregistrovanej očkovacej látke. Navyše, dodatočné požiadavky liekovej agentúry ani zďaleka nedosahovali objem dokumentov, ktorý by výrobca musel predložiť, keby chcel vakcínu v EÚ riadne registrovať.

Jednoduché nebolo splniť ani druhú Matovičovú požiadavku: do dvoch-troch týždňov otestovať privezené šarže. Laboratórne testovanie nenahrádza registráciu. Slúži na to, aby si regulátor overil, že v privezenom liečive sa nachádzajú látky, ktoré výrobca deklaruje, a že sú sterilné či inak bezpečné na podávanie ľuďom. Testovanie však nemá kapacitu skúmať a potvrdiť účinky vakcíny – želané, či neželané.

Aj v tomto prípade dokumentácia chýbala. Ruská strana ju dodala až týždeň po dovoze vakcín na Slovensko. Dovtedy nemali slovenskí vedci informácie o tom, aké skúšky budú musieť urobiť, s akou metodikou, s akými chemikáliami a prístrojmi. Navyše, ruské normy nie sú rovnaké ako európske – napríklad stále robia testovanie na morčatách, ktoré sa v EÚ už nevyužíva.

Na pomoc prišlo Biomedicínske centrum Slovenskej akadémie vied, špičkové pracovisko s dlhoročnými skúsenosťami s testovaním vírusov. V prípadoch, keď nebolo možné pre krátkosť času a neexistujúce vybavenie zopakovať tie isté skúšky, aké robil ruský výrobca, slovenskí vedci ponúkli alternatívne metódy overenia bezpečnosti vakcín. Dokopy bolo potrebné urobiť štrnásť rôznych druhov testov. Postupne všetky vychádzali v súlade s tým, čo deklaroval výrobca, zostávalo urobiť posledné dve.

Hoci sa lieková agentúra snažila splniť zadanie, Zuzana zároveň upozorňovala, že v záujme ochrany pacientov je vhodné používať registrované vakcíny. Premiér Matovič, ktorý bol zvyknutý pracovať s pochlebovačmi a dôsledne sa nimi obklopoval, nebol na nezávislé konanie štátnej inštitúcie pripravený. V ťažení v prospech Sputnika V neváhal sponchybňovať bezpečnosť a účinnosť registrovaných vakcín, postup EÚ pri ich nákupe či prácu liekových agentúr. Terčom jeho hlúpych rečí sa stala najmä AstraZeneca. A to v čase, keď bolo v životnom záujme krajiny presvedčiť ľudí, aby sa dali zaočkovať.

Do otvoreného konfliktu Matovič vstúpil po tom, čo sa Zuzana ospravedlnila za jeho útoky proti šéfke rakúskej liekovej agentúry. Christa Wirthumer-Hoche si predtým dovoľila povedať, že krajinám EÚ odporúča nedať Sputniku V povolenie na núdzové použitie, kým EMA posudzuje bezpečnosť a účinnosť ruskej očkovacej látky. Pre Zuzanu to bola vec profesionálnej cti – riaditeľka rakúskej agentúry patrila medzi tých, ktorí jej v predchádzajúcich rokoch pomáhali s premenou ŠÚKL na modernú európsku liekovú agentúru.

Matovičova odpoveď prišla okamžite. Na facebooku sa ospravedlnil za to, že som štátnu tajomníčku Ježíkovú v nejakej obskúrnej diskusii poslal, odkiaľ prišla. Naznačil, že postup liekovej agentúry proti ruskej vakcíne je dôsledkom môjho vplyvu – v tom čase politicky bezvýznamného štátneho úradníka na ministerstve financií. Facebookovej luze nebolo viac treba. V nasledujúcich týždňoch, po množstve vyhrážok smrťou voči Zuzane a našej dcére, jej pridelená polícia signalizačné zariadenie, ktoré by v prípade núdze privolalo hliadku.

V politike som sa predtým pohyboval desať rokov. Ani v časoch najostrejších sporov medzi Robertom Ficom a Andrejom Kiskom, pre ktorého som robil v prezidentskom paláci, nikto nikdy do mojej práce nezatiahol rodinu. Bolo to dokonca počas tretej Ficovej vlády, keď bola Zuzana vymenovaná za riaditeľku ŠÚKL, hoci premiér v tom čase nešetril kritikou na prezidentových poradcov, ktorí vraj Kisku tlačili do vojny s vládou.

Matovičov útok prišiel v najhoršom možnom čase. Naše manželstvo so Zuzanou bolo na konci, niekoľko mesiacov sme už nežili spolu. Vôbec nám nepadlo dobre, keď nás predseda vlády zatiahol do svojich narušených konšpiračných hier. Nepatrím k ľuďom, ktorí

sa nechajú šikanovať a už vôbec nie človekom vo verejnej funkcii, ktorý zneužil moc a vplyv na to, aby cez rodinu a súkromie otvorene vydieral a zastráňoval vysokú štátnu úradníčku. Zareagoval som tvrdo. Ľudský odpad ako Matovič si nič iné nezaslúžil.

VLÁDA KLAMÁROV

Urážky a útoky na Zuzanu vyvrcholili po Veľkej noci 2021. Matovič, vtedy už minister financií, sa vybral do Moskvy. Stretol sa tam s riaditeľom Ruského fondu priamych investícií Kirillom Dmitrievom, aby vraj doriešili technické záležitosti s dodávkou vakcíny Sputnik V. Po „produktívnom stretnutí“ ruský fond a jeho riaditeľ prepojený na politické vedenie v Kremli zaútočil na slovenskú liekovú agentúru. Obvinil ŠÚKL zo sabotáže, provokácií, dezinformačnej kampane a porušenia zmluvy o dodávke vakcíny. Fond zároveň požiadal, aby Slovensko dvestotisíc kusov očkovacej látky vrátilo.

Minister financií Matovič sa k útoku Kremla na slovenskú inštitúciu ochotne pridal. „Gratulujem, idioti,“ vyhlásil. Zopakoval ruskú rozprávku o tom, že ŠÚKL porušil zmluvu, pretože pracovisko, na ktorom bola vakcína testovaná, nebolo súčasťou siete oficiálnych laboratórií EÚ.

Nasledovala séria nepríčetných tlačových konferencií. Na jednej z nich spomenul Zuzanino meno presne 79-krát. V záchvate úprimnosti sa zároveň priznal, že on osobne zmluvu o dodávke ruskej vakcíny nečítal. Dôvodom malo byť, že „v Rusku omnoho viac záleží na slove a pohľade do očí ako na tom, ako právnici napíšu zmluvu“.

Na rozdiel od ministra financií si zmluvu prečítala prezidentka Zuzana Čaputová, ktorá Matoviča verejne usvedčila z klamstva. Neobsahovala žiadnu klauzulu o tom, v akom laboratóriu majú byť šarže testované. Naopak, keď bola Hegerova vláda pod verejným tlakom prinútená dohodu s Ruskom zverejniť, vyšlo najavo, že je pre Slovensko mimoriadne nevýhodná. Napriek tomu Matovič pokračoval v hre a nechal dovezené šarže ešte raz laboratórne otestovať v Maďarsku.

Odhliadnuc od Matovičových politických cieľov však ruský útok na ŠÚKL nedával zmysel. Aspoň nie v prípade, keby sa vychádzalo z verejne dostupných informácií. Slovenský regulátor upozornil na

závažné nedostatky v dokumentácii, chýbajúce informácie o výrobnom procese, ako aj na skutočnosť, že pod spoločným označením Sputnik V Rusi predávajú rôzne druhy liečiva. Hodnotiaca správa liekovej agentúry bola mimoriadne kritická, ale kritika nebola založená na laboratórnych testoch.

Paradoxne, jedinú, na čo sa Rusi nemohli sťažovať, boli oficiálne závery z laboratórnej kontroly kvality dovezenej šarže. V čase Matovičovej cesty za pánom Kirillom bola ukončená väčšina testov. Ich výsledky ukazovali zhodu s dokumentáciou výrobcu. Inak povedané, neexistoval dôvod, aby ruská strana spochybnila slovenské laboratóriá. Lenže pravda je taká, že dôvod na znepokojenie v Moskve existoval, akurát ho vláda Eduarda Hegera utajila.

Tesne po Veľkej noci Biomedicínske centrum Slovenskej akadémie vied informovalo vedenie ministerstva zdravotníctva a úrad vlády o dvoch problematických výsledkoch laboratórnych testov ruskej vakcíny. Zhodou neprijemných okolností išlo o tie najdôležitejšie.

Pri takzvanej skúške špecifickej bezpečnosti vedci zisťovali, ako sa v očkovacej látke správa adenovírus, ktorý má byť iba neživým nosičom častí koronavírusu. Adenovírus vo vakcíne sa v tele príjemcu nemá množiť, čiže nemá spôsobiť infekciu. V Biomedicínskom centre urobili skúšku trikrát. Vo všetkých troch prípadoch sa potvrdilo, že adenovírus sa vo vakcínach Sputnik V síce málo, ale predsa len rozmnožuje. K podobným výsledkom postupne dospeli aj iné laboratória vo svete, ktoré Sputnik V testovali.

Druhý test zisťoval prítomnosť mykoplazmy – najčastejšej baktérie, ktorou môžu byť počas výroby infikované vakcíny či iné lieky. V dovezených šaržiach boli vysoko citlivým testom nájdené zvyšky DNA mykoplazmy. Znamenalo to, že niekde počas výrobného procesu sa ruská vakcína dostala s baktériou do kontaktu.

Prečo sa to verejnosť nedozvedela? Prvý dôvod bol akademický. Pri jednom aj druhom teste vedci používali vlastnú vysoko citlivú metódu testovania, keďže pre krátkosť času a chýbajúce chemikálie nemohli zopakovať metodiku ruského výrobcu. Miera závažnosti zistení bola z tohto dôvodu vecou interpretácie. Množenie adenovírusu bol varovný signál, no nemusel automaticky znamenať, že vakcína bola nebezpečná. Americké normy – na rozdiel od európskych – napríklad istú mieru rozmnožovania tolerujú. Výsledky skúšok slovenskí vedci

interpretovali tak, že pre ľudský organizmus vakcína nepredstavuje bezprostredné ohrozenie.

Odborníci si prácu urobili poctivo, na ťahu bola vláda. Po informácii z Biomedicínskeho centra sa na ministerstve zdravotníctva stretli vedenie rezortu, liekovej agentúry a poradcovia predsedu vlády. Zuzana trvala na tom, že očkovanie neregistrovanou vakcínou, ku ktorej výrobca odmietol dodať osemdesiat percent dokumentácie a ktorej testy minimálne naznačujú neistú kvalitu výrobného procesu, považuje za hazard so zdravím obyvateľov.

Naopak, ministerstvo na čele so štátnou tajomníčkou Ježíkovou a poradcovia predsedu vlády hľadali cestu, ako kritické hodnotenie ŠÚKL zatajiť. Už niekoľko dní predtým vyvíjali na Zuzanu nátlak, aby správu liekovej agentúry k bezpečnosti a účinnosti vakcíny Sputnik V nezverejňovala. Ježíková jej to dokonca dala písomne. Ešte ďalej zašiel premiérov poradca Samuel Vlčan – neskorší minister pôdohospodárstva v Hegerovej vláde –, ktorý na riaditeľku liekovej agentúry tlačil, aby zmenila závery hodnotenia.

Dobrého policajta hral sám predseda vlády, ktorý pred Veľkou nocou Zuzanu poprosil, aby so zverejnením počkala. „Pani Baťová, dajte mi čas. Dajte mi šancu to vyriešiť, nech si ľudia cez sviatky oddýchnu,“ povedal Heger. Lieková agentúra po jeho intervencii výsledky nekomunikovala, hoci ich členovia vlády mali k dispozícii. Premiér sa Zuzane odvdáčil svojským spôsobom. Podržal Matoviča po jeho sprostých útokoch a vyhlásil, že „sú tu ľudia, ktorí Sputnik V chcú, preto je povinnosťou štátu ho zabezpečiť“.

Verejnosť sa o tejto dráme nedozvedela. Videla iba to, že za prácu vedcov, ktorí v rekordnom čase za tri týždne splnili zadanie vlády, vymysleli riešenie a urobili laboratórne testy, sa Matovič poďakoval spríškou urážok. Som však presvedčený, že o priebehu testovania zástupcovia slovenskej vlády informovali ruskú stranu. Je to jediné rozumné vysvetlenie, prečo ruský fond požiadala o vrátenie vakcín deň po tom, čo Biomedicínske centrum upozornilo rezort zdravotníctva na výsledky dvoch skúšok. Je to aj jediné zmysluplné vysvetlenie útoku Kremľa na slovenské laboratóriá a šírenie lží o porušení zmluvy.

Rusi predpokladali, že Matovič bude schopný zabezpečiť propagandistické očkovanie Sputnikom V rovnako hladko, ako to dokázal Orbán v Maďarsku. Aj tam podľa neskorších odhalení opozičných

politikov odborná komisia vyjadrila vážne pochybnosti o bezpečnosti, ktoré súviseli s rozmnožovaním adenovírusu vo vakcíne. Aj maďarská vláda tieto zistenia utajila, navyše mocensky spacificovala liekovú agentúru, ktorej vedenie použitie Sputnika V potichu akceptovalo.

Na Slovensku sa Rusi prerátali. V Matovičovi získali podstatne menej schopného užitočného idiota, ako bol maďarský premiér Orbán. Nepočítali s tým, že slovenský ŠÚKL vedie riaditeľka, ktorá berie plnenie zákonných povinností a ochranu zdravia obyvateľov vážne. Narazili na štátnu úradníčku, ktorá sa nenechala zastrašiť ani takým pomstychtivým človekom ako Matovič. Keď v Moskve zistili, že na Slovensku ich hybridná zbraň narazila na nebezpečný odpor, zarea- govali diskreditačnou kampaňou.

Posledné, čo Kremel' potreboval, bolo overenie ich tvrdení o bezpečnosti a kvalite vakcíny nezávislými európskymi regulátormi. Preto sa zriekli lukratívnych západných trhov, na ktorých registrácia liekov podlieha prísnejším pravidlám než v chudobnejších krajinách. Tie boli vďačné, že uprostred pandémie získali aspoň nejaké očkovacie látky. Ruská vakcína Sputnik V nebola nikdy v Európskej únii registrovaná. Výrobca síce predstieral, že má záujem, ale rovnako ako v prípade Slovenska odmietal Európskej liekovej agentúre poskytnúť súčinnosť a dokumentáciu.

Očkovanie Sputnikom V na Slovensku sa skončilo fiaskom. Po mesiacoch ňaťahovačiek sa spustilo v júni 2021. Záujem prejavilo necelých dvadsaťtisíc ľudí, nepoužité dávky vláda vrátila do Ruska. Matovič prišiel o premiérsky post a pred celou krajinou sa obnažil ako patologický klamár a agresívny klaun. Zuzana obhájila odbornosť a nezávislosť Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv. Za svoju odvahu a príkladnú prácu v štátnej službe získala na jeseň 2021 ocenenie Biela vrana.

V POLITIKE NESTAČÍ CHCIEŤ BYŤ DOBRÝM ČLOVEKOM

Po spore s Matovičom som na ministerstve financií dlho nezostal. „Ten človek je nebezpečný, zlý, je to odporná ľudská bytosť, ktorého jediná pasia v politike je vyrábať si nepriateľov a ničiť im život. Nemá čo hľadať vo verejnom živote. Pevne verím, že vzhľadom na to,

čo napáchal, najmä, ale nielen v súvislosti so Sputnikom, skončí vo väzení," povedal som v apríli 2021 v rozhovore pre Denník N.

Za výroky voči Matovičovi na facebooku som dostal napomenutie o porušení pracovnej disciplíny. Zároveň som vraj zneužil služobný mail, aby som zamestnancov ministerstva informoval, že po útokoch na Zuzanu jej chodia vyhrážky, ako jej črevá budú ležať na ulici a ako nám zabijú dcéru. Samozrejme, z práce ma nevyhadzoval Matovič osobne, na to tam mal svojich ľudí. Pochopil som, že nemá zmysel do sporu ťahať kolegov, ktorí s tým nemajú nič spoločné, a koncom roka 2021 som z ministerstva financií odišiel.

Presvedčil som sa, že politická karma má zvláštny zmysel pre humor. V živote treba byť pripravený na všetko, ale na scenár, v ktorom sa najväčší politický klaun v krajine stane v roku 2021 mojim nadriadeným, bola moja fantázia prikrátka. V skutočnosti na Slovensku ministra financií Igora Matoviča nedokázal predpovedať nikto. Ani v roku 2010, keď na čele čudnej štvorice obyčajných ľudí vstúpil na kandidátke SaS po prvý raz do Národnej rady SR, ani v roku 2020, keď nečakane vyhral parlamentné voľby.

Po troch vládach Smeru Slovensko zúfalo potrebovalo zmenu. Vražda Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej bola pre veľkú časť spoločnosti poslednou, tragickou kvapkou civilizačného úpadku krajiny. Nespokojnosť ľudí s mizernou správou vecí verejných a plazivou mafianizáciou štátu sa premenila na hnev. Vo februári 2020 tento hnev vyniesol k moci to najhlúpejšie a najzákernejšie, čo v slovenskej politike existovalo. Voliči do premiérskeho kresla posadili Igora Matoviča, pretože v kampani dokázal najlepšie odpovedať na ich túžbu po odplate.

Zmena po voľbách naozaj prišla. Žiaľ, mala podobu nového zla, ktoré počas tragickej pandémie, vojny v susednej krajine, ekonomickej a energetickej krízy uväznilo Slovensko v absurdnej rukojemníckej dráme. Jej nedobrovoľné obete boli dennodenne prinútené sledovať zrýchľujúcu sa eróziu správy vecí verejných. Rozklad politiky dosiahol tempo a intenzitu, ktoré nemali obdoby ani počas najhorších chvíľ Roberta Fica na úrade vlády. Nekončiace, nebezpečné, sebastredné divadlo predsedu Obyčajných ľudí pochovalo nádej, že vytúžená zmena spôsobu vládnutia bude na Slovensku zmenou k lepšiemu.

Jednou z príčin chronického marazmu, do ktorého sa politika na Slovensku dostala, je práve odpoveď spoločnosti – politikov, novinárov